

Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om ordination och hantering av läkemedel i hälso- och sjukvården

- HSLF-FS 2017:xx ersätter SOSFS 2000:1
- 1 januari 2018

- Läkemedelsstämma 2017 Carina Träskvik

Målet:

Färre läkemedelsrelaterade skador

Hur?

- De nya reglerna ska öka patientsäkerheten i alla led i läkemedelshanteringen, från ordination till uppföljning av patientens läkemedelsbehandling.
- Vid ordination måste en behovsbedömning och en lämplighetsbedömning göras, där man bland annat väger in de diagnoser patienten har och eventuellt redan pågående behandling.
- Kraven skärps för kontroller vid iordningställande och administrering/överlämnande av läkemedel.

- När läkemedel ska ordinerats till barn ställs särskilda krav på säkerheten.
- Delegering av läkemedelshantering får ske endast när det är för patientens bästa samt när en rad säkerhetskrav är uppfyllda. Vårdgivaren ansvarar för att det finns rutiner för vid vilka situationer delegering får ske och vilken kompetens och kunskap den som får en uppgift måste ha.
- Samma regler för hantering av läkemedel gäller alla vårdgivare i öppen- och slutenvården.

4 kap. Ledningssystem

Lagt till

Rutiner för ordination och hantering av läkemedel

- **2 §** Vårdgivaren ska fastställa rutiner för ordination och hantering av läkemedel i verksamheten.

Kvalitetsgranskning

- **3 §** Vårdgivaren ska som ett led i egenkontrollen enligt 5 kap. 2 § Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 2011:9) om ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete säkerställa att hanteringen av läkemedel i verksamheten regelbundet genomgår en extern kvalitetsgranskning.

Allmänna råd: Den externa kvalitetsgranskningen bör utföras minst en gång per år.

Tidigare i SOSFS 2000:1: Läkemedelshanteringen genomgår en kvalitetsgranskning minst en gång om året. Här behövs ett förtydligande i den nya författningen vad som avses.

6 kap. Ordination av läkemedel

Lagt till förtydligande om Läkemedelsordinationer till barn inkl bör-krav om IT-stöd

3 § Vårdgivaren ska säkerställa att den som ordinerar läkemedel till ett barn ges förutsättningar att göra detta med utgångspunkt i barnets behov.

- / .../ bör barnspecifika beslutsstöd och sådana it-stöd användas som gör det möjligt att vid ordination ange uppgifter om
  - barnets vikt, kroppsytta, ålder, styrkan på det färdigspädda läkemedlet, och läkemedlets maxdos.

It-stödet bör även ge förutsättningar för den som ordinerar ett läkemedel till ett barn att göra en rimlighetsbedömning av läkemedelsdoseringen.

För kontinuerliga och intermittenta infusioner bör tidsenhet anges i doseringsinstruktionen i it-stödet, t.ex. i form av mg/kroppsvikt/tidsenhet.

6 kap. Ordination av läkemedel

Lagt till: Information om utbyte av läkemedel på öppenvårdsapotek

4 § Vårdgivaren ska säkerställa att patienten informeras om att ett läkemedel kan komma att bytas ut mot ett likvärdigt läkemedel på ett öppenvårdsapotek i enlighet med 21 § lagen (2002:160) om läkemedelsförmåner m.m.

Lagt till: Planering av uppföljning eller avslut av läkemedelsbehandling

5 § Den som ordinerar ett läkemedel ska

1. planera för en uppföljning av den ordinerade läkemedelsbehandlingen, i vilket ingår att bestämma tidpunkten för ställningstagandet till eventuell fortsättning av behandlingen, eller
2. bestämma ett datum för när den ordinerade läkemedelsbehandlingen ska avslutas

6 kap. Ordination av läkemedel

Lagt till: Justering av dosering

8 § Sjuksköterska får justera doseringen i en läkemedelsordination i de situationer där doseringen är beroende av en patients individuella mål- eller mätvärden.

- Förenligt med god och säker vård av patienten
- Ska dokumenteras i patientjournalen

18 § Ska framgå i Im-hanteringsrutinerna vilken kompetens en ssk ska ha för att få justera doseringen. Ska även framgå vilka läkemedel som får justeras.

6 kap. Ordination av läkemedel

Lagt till: Dokumentation

9 § Strukturerat sätt och i ett enhetligt format; Bör göras elektroniskt

10 § Uppgifter som ska dokumenteras: Lagt till Läkemedelsbehandlings längd; ordinationsorsak; När och hur läkemedelsbehandlingen ska följas upp eller avslutas; i förekommande fall, andledning till att utbyte ej får ske; sådana uppgifter som behövs för en säker hantering av läkemedlet. Om vid behov – maxdos per dygn ska anges.

Uppgiften om ordinationsorsak bör anges genom användning av Socialstyrelsens nationella källa för ordinationsorsak.

12 § Skallkrav: Dokumenterade läkemedelsordinationer ska hållas samlade i patientjournalen.

7 kap. Behörighet att iordningsställa, administrera och överlämna läkemedel.

5 § Apotekare och receptarier är behöriga att iordningställa och överlämna läkemedel.

6 § Optiker är behöriga att iordningställa och administrera de läkemedel som de är behöriga att rekvirera, dock inte till barn under åtta år.

8 kap. Iordningsställande och administrering av läkemedel

1 § Förtydligande om uppgifter som ska finnas tillgängliga och att uppgifterna ska vara samlade för varje patient.

2 § Förtydligande om samverkan

3 § Förtydligande om signering av ordinationen innan iordningställande o administrering

4 § Lagt till kontroll av administreringsätt och särskild försiktighet vid spädning av läkemedel

5 § Den som iordningställer ett läkemedel ska göra en rimlighetsbedömning av såväl den ordinerade som den iordningställda dosen.

6 § Vårdgivaren ska ta fram tydliga instruktioner till den hälso- och sjukvårdspersonal som iordningställer läkemedel som ska spädas

8 kap. Iordningsställande och administrering av läkemedel

12 § Förtydligat dokumentation vid iordn och adm. Ska kunna se vem som har gjort vad.

1. vem som har iordningställt och administrerat eller överlämnat läkemedlet.
2. när läkemedlet har iordningställts och administrerats eller överlämnats,
3. vem som har utfört en kontroll i enlighet med 10 § andra stycket och tidpunkten för kontrollen, och
4. batchnummer, om det är fråga om ett läkemedel för vaccination eller ett sådant läkemedel som innehåller bioteknologiskt framställda läkemedel.

Om aktiv substans har angivits i ordinationen eller om läkemedlet har bytts ut mot ett likvärdigt läkemedel, ska även namnet på det läkemedel som har iordningställts och administrerats dokumenteras.

Läkemedel som får bytas ut

13 § Verksamhetschefen ska ansvara för att det fastställs vilka läkemedel som får bytas ut mot likvärdiga läkemedel vid iordningställande och administrering eller överlämnande av läkemedel.

9 kap. Delegering av iordningställande och administrering eller överlämnande av läkemedel

1 § Iordningställande och administrering eller överlämnande av läkemedel får delegeras inom hälso- och sjukvården med undantag för ambulanssjukvården.

Behörighet att delegera 2 § Endast läkare, tandläkare och sjuksköterskor får delegera iordningställande och administrering eller överlämnande av läkemedel till någon annan.

God och säker vård 3 § Av 6 kap. 3 § patientsäkerhetslagen (2010:659) framgår att

1. hälso- och sjukvårdspersonal endast får delegera en arbetsuppgift till någon annan när det är förenligt med en god och säker vård av patienten, och
2. den som delegerar en arbetsuppgift till någon annan ansvarar för att han eller hon har förutsättningar att fullgöra uppgiften.

9 kap. Delegering av iordningställande och administrering eller överlämnande av läkemedel

Kunskaper om hantering av läkemedel

4 § Den som genom delegering får i uppgift att iordningställa och administrera eller överlämna läkemedel ska ha dokumenterade kunskaper om hantering av läkemedel och de risker som är förenade med hanteringen.

Verksamhetschefens ansvar

5 § Verksamhetschefen ska ansvara för att besluten om delegering

1. är förenliga med en god och säker vård, och
2. omprövas i nödvändig omfattning.

9 kap. Delegering av iordningställande och administrering eller överlämnande av läkemedel

Rutiner för delegering

7 § Av vårdgivarens rutiner för ordination och hantering av läkemedel ska det framgå i vilka situationer och under vilka förutsättningar som det är förenligt med en god och säker vård att delegera iordningställande och administrering eller överlämnande av läkemedel i verksamheten.

8 § Av vårdgivarens rutiner för ordination och hantering av läkemedel ska det även framgå vilken kompetens och kunskap som krävs för den som genom delegering får i uppgift att iordningställa och administrera eller överlämna läkemedel.